

Medfødt socialangst?

Hvor kommer den fra, denne sociale angst? Nogenlunde lige meget fra arv og miljø: Det er i hvert fald, hvad forskningen indtil nu tyder på. Enæggede tvillinger med samme arveanlæg er meget mere ens med hensyn til at udvikle socialangst end tveæggede tvillinger af samme køn, så arven betyder utvivlsomt noget. Men enæggede tvillinger er dog langt fra nøjagtig ens med hensyn til socialangst, så miljøet spiller også en rolle. Det viser sig blandt andet ved, at enæggede tvillinger, der vokser op adskilt fra hinanden, er mere forskellige med hensyn til socialangst end enæggede tvillinger, der vokser op i samme familie.

Forskningen i de miljøfaktorer, der menes at kunne føre til socialangst, har foreløbig peget på følgende fem faktorer: 1) En streng opdragelse med bestandige trusler om alvorlige afstraffelser. 2) En overbeskyttende opdragelse, hvor barnet i alt for høj grad "skærmes" fra livets vanskeligheder og derfor ikke i normal grad får vænnet sig til vanskelige situationer. 3) Regulær mishandling under opvæksten i form af fx fysiske og seksuelle overgreb eller i form af såkaldt "emotional mishandling", hvor barnet ydmyges eller forsømmes af

de voksne. 4) En opdragelse præget af ambitiøse forældre, der overvåger og kritiserer barnets adfærd i så høj grad, at barnet senere bliver angst for at opføre sig uheldigt. 5) Mobning i skolen, som kan føre til udvikling af socialangst, der kan fortsætte i mange år efter skoletiden.

Herudover er det for nylig foreslået, at børn, der i de første par leveår ikke opnår sikker og tryk tilknytning til deres mor, kan risikere at komme til at lide af stærkere socialangst senere hen. I dette tilfælde er det dog svært at adskille hønen fra ægget, idet børn med nervøs eller ængstelig tilknytning til deres mor, muligvis har denne nervøse tilknytning på grund af moderens uheldige adfærd, men der kan også være tale om, at børn får en nervøs tilknytning til deres mor, netop fordi de har en medfødt tendens til socialangst.

Hvis det er rigtigt, at små børn allerede kort efter fødslen kan være præget af en medfødt socialangst, der ligger i deres arvelige anlæg, skulle man vente, at der kunne findes tegn på en sådan socialangst allerede hos få måneder gamle spædbørn? Det er netop, hvad syv engelske forskere for nylig har undersøgt nærmere, og deres undersøgelse tyder faktisk på, at der kan være noget om snakken.

De engelske forskere tog udgangspunkt i den omstændighed, at spædbørn allerede kort efter fødslen som regel viser en tydelig forkærlighed for at se på ansigter. Det viser sig for eksempel ved eksperimenter, hvor man holder to billeder op foran spædbarnet. Et billede med en tegning af et ansigt og et andet billede med lige så mange streger, men hvor stregerne ikke forestiller et ansigt. Det viser sig i langt de fleste tilfælde, at spædbarnet kigger væsentlig længere på billedet af ansigtet end på billedet, der er ligeså kompliceret, men som ikke forestiller et ansigt. Denne meget tidlige tendens til at se på ansigter menes at være udtryk for et medfødt instinkt hos det nyfødte barn. Dette instinkt får barnet til især at kigge på de mennesker, der omgiver barnet – som regel moderen – og medfører en hurtigere indlæring af disse ansigter, så de kan genkendes og derved skabe tryghed for barnet, der også menes at have et medfødt instinkt for at knytte sig særligt stærkt følelsesmæssigt til sin mor. Ud over at barnet fødes med medfødte instinkter for at kigge på ansigter og for at knytte sig følelsesmæssigt til sin mor, menes det også at have medfødte "evner" til at fornemme betydningen af følelsesmæssige udtryk hos andre. Dette har man dog ikke undersøgt hos spædbørn, men allerede ét til to år gamle børn reagerer som regel med mere uro ved synet af vrede eller angste ansigter end neutrale eller glade ansigter.

Det engelske forskerhold har nu undersøgt, om blot to måneder gamle spædbørn med formodede anlæg for social angst ville reagere forskelligt på ansigter med og uden følelsesmæssig udtryk sammenlignet med andre børn uden særlige anlæg for socialangst. Man ved endnu ikke, hvilke specielle gener der er bærere af socialangst, så forskerne kunne ikke udvælge de to grupper af børn ud fra en gentest, men de gjorde det næstbedste: De udvalgte børnene ud fra mød-

>

- > renes grad af socialangst. Da socialangst for ca. halvdelens vedkommende antages at være medfødt, kunne man regne med, at en gruppe spædbørn af socialangste mødre i gennemsnit havde mere tendens til socialangst end en gruppe af spædbørn af mødre uden socialangst.

Derfor fik forskerne 32 mødre med udpræget socialangst og 33 mødre uden spor af socialangst til at deltage i denne undersøgelse, idet alle mødrene havde ca. 2 måneder gamle børn, som blev testet på følgende måde: Man udsatte de små børn for den "sædvanlige" kiggetest med to billeder af henholdsvis et ansigt og et ikke-ansigt. Men denne gang benyttede man to typer af ansigtsbilleder, en gruppe af billeder, hvor ansigtet så helt neutralt ud (uden følelsesmæssigt udtryk), og en gruppe billeder, hvor ansigterne havde stærke tegn på negative følelser som vrede eller rædsel.

Det viste sig, at de to grupper af børn af henholdsvis socialangste og ikke-socialangste mødre, adskilte sig fra hinanden ved begge typer af billeder. Ved de neutrale ansigter kiggede børnene af de socialangste mødre længere på ansigtsbillederne end den anden gruppe af børn, men ved billederne med "ophidsede" ansigter, kiggede børnene af de socialangste mødre væsentlig mindre på ansigterne end de andre børn – som faktisk kiggede længere på disse billeder end på billederne af de neutrale ansigter.

Undersøgelsen tyder således på, at blot to måneder gamle børn med formodede anlæg for socialangst både er karakteriseret ved at have særlig stærk tendens til at kigge på ansigter i deres omverden og at vise tegn på tendens til at undgå at kigge på ansigter med udpræget negative følelsesmæssige udtryk – som om disse ansigter allerede i to måneders alderen vækker ubehag eller ligefrem angst hos de små spædbørn.

Da forskerne også havde udført observationsundersøgelser med iagttagelser af mødrene i hjemmet i samspil med deres egne børn, kunne forskerne yderligere konkludere, at det med temmelig høj sikkerhed ikke var en forskel i mødrenes adfærd, der var årsag til forskellen i spædbørnenes kiggetider på neutrale og "ophidsede" ansigter.

Det ser altså vitterlig ud til, at man allerede i tomånedersalderen kan spore tegn på medfødte anlæg for socialangst. Men om de spædbørn, der i denne undersøgelse viste den stærkeste tendens til at undgå at kigge på billeder med ubehagelige negative følelsesmæssige udtryk, også senere blev de børn, der blev mest socialangste – altså om testen ligefrem kan bruges "prognostisk" – det kan man først få at vide om 10-15 år, når man med nogenlunde sikkerhed kan skelne mellem børn med og uden vedvarende socialangst.

tn

Kilde: Creswell, C., Woolgar, M., Cooper, P., Giannakakis, A., Schofield, E., Young, A.W. & Murray, L. (2008). Processing of faces and emotional expressions in infants at risk of social phobia. *Cognition and Emotion*, 22(3). 437-458.